

Provinciale Staten

Clustercode WL
Ons kenmerk DOC-00749056
Bijlage(n) 1

Uw kenmerk -
Maastricht 18 maart 2025
Verzonden 18 maart 2025

Onderwerp

Mededeling portefeuillehouder inzake Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs

Geachte Staten,

Hierbij informeren wij u over de start van het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs (LUPEH – zie bijlage 1). De Provincie Limburg geeft uitvoering aan de pilotfase (2024-2025) van de landelijke Stimuleringsregeling Energiehubs door Rijksmiddelen á € 1.327.613,47 in te zetten voor de ondersteuning van energiehubs in Limburg. Dit is tevens in lijn met het Coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt' waarin in het beleidskader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu' de noodzaak is erkend om bedrijventerreinen te ondersteunen bij het implementeren van de transitie-opgaven, en te werken aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur.

Voorliggend Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs is door de Provincie Limburg opgesteld in samenwerking met de Limburgse gemeenten, de Regionale Energiestrategieën (RES'en), regionale netbeheerder Enexis en de regionale ontwikkelingsmaatschappij LIOF.

Dit uitvoeringsprogramma zal door het bieden van ondersteuning aan de ontwikkeling van lokale energiehubs in Limburg bijdragen aan een aantal overkoepelende doelen:

1. Bouwen aan het energiesysteem van de toekomst: meer autonomie door lokale opwek, conversie, opslag en gebruik.
2. Netcongestie verminderen, waardoor bedrijven weer ruimte hebben om uit te breiden en nieuwe bedrijven kans hebben een aansluiting op het elektriciteitsnet te verkrijgen.
3. Ruimte en mogelijkheden voor burgers om aan te haken: aansluiting op andere programmatische opgaven zoals de verduurzaming gebouwde omgeving en stimuleren van energiegemeenschappen.

Dit uitvoeringsprogramma kent drie onderdelen:

1. € 1.000.000,00 wordt vrijgemaakt voor een subsidieregeling voor het procesmatig ondersteunen van lokale energiehubs-initiatieven.
2. € 120.000,00 wordt ingezet voor een samenwerkings- en kennisdelingstraject door LIOF.
3. € 80.000,00 wordt ingezet voor inzicht, monitoring en evaluatie van het uitvoeringsprogramma.

Via de reguliere P&C cyclus wordt u geïnformeerd over de voortgang en resultaten van het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs en indien daartoe aanleiding is zullen wij u uiteraard ook tussentijds informeren.

Gedeputeerde Staten van Limburg,
Namens dezen,

Marc van Caldenberg

Limburgs Uitvoerings- programma Energiehubs

provincie
Limburg

Inhoud

1.	Het nationale stimuleringsprogramma energiehubs	3
2.	Energiehubs en hun rol in het energiesysteem	5
2.1.	Energie op bedrijventerreinen	5
2.2.	Het centrale energiesysteem en energiehubs	6
3.	Limburgse situatie en inzicht	9
3.1.	Organisatiegraad op Limburgse bedrijventerreinen	9
3.2.	Pilots Enexis	10
3.3.	Energievisie	10
3.4.	Provinciale Energiediensten Maatschappij	11
3.5.	Inzicht verbeteren	12
4.	Uitvoeringsprogramma energiehubs: de Limburgse aanpak	13
4.1.	Doelen en uitgangspunten	13
4.2.	Spoor 1: Faciliteren procesondersteuning energiehubs op bedrijventerreinen	15
4.3.	Spoor 2: Kennisdeling en samenwerking	18
4.4.	Spoor 3: Monitoring en evaluatie als input voor opschalingsfase	22
5.	Governance, begroting en planning	24
5.1.	Governance	24
5.2.	Begroting	26
5.3.	Planning	27
6.	Bijlagen	28
	Bijlage a – (net)technische randvoorwaarden netbeheerder	28
	Bijlage b – maatschappelijk afwegingskader	29
	Contact	31

1. Het nationale stimuleringsprogramma energiehubs

In het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) is aangegeven dat het energiesysteem van de toekomst zowel centraal als decentraal wordt georganiseerd. Het kabinet zet daarom, naast de ontwikkeling van het centrale energiesysteem, ook in op slimme decentrale energiesystemen. Om deze ontwikkeling te stimuleren heeft het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) het Stimuleringsprogramma Energiehubs (SEH) ontwikkeld. Het doel van het stimuleringsprogramma is om versnelling aan te brengen bij de ontwikkeling van lokale 'energiehubs' door het lokaal ondersteunen van de ontwikkeling ervan, door kennis te ontwikkelen en uit te wisselen en door knelpunten waar nodig weg te nemen.

Vanuit het Rijk is € 166,4 miljoen vrijgemaakt voor het Stimuleringsprogramma Energiehubs voor de periode 2024-2030. Deze is geknipt in twee fases, te weten een pilotfase (2024 en 2025) en een opschalingsfase (2026-2030). Vanaf 2026 zal door steeds verdere standaardisatie de opschaling mogelijk gemaakt worden. De middelen worden verdeeld over de provincies, ROM's en het ministerie van klimaat en groene groei (KGG). Concreet betekent dit dat voor de Provincie Limburg in september 2024 € 1,38 miljoen middels de CDOKE-regeling beschikbaar is gesteld. Medio 2025 krijgt de Provincie Limburg opnieuw €1,38 miljoen via de CDOKE-regeling. Voor de periode 2026-2030 komen jaarlijks aanvullend middelen beschikbaar, waarvan de hoogte van het bedrag en wijze van uitkering nog niet bekend zijn.

Voor de pilotfase in 2024-2025 kent het landelijk programma de volgende hoofdlijnen:

- a. Directe facilitering van de doorontwikkeling van kansrijke energiehub-initiatieven.
Dit gaat om middelen die via provincies beschikbaar wordt gesteld via de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) voor een programmatische uitvoeringsaanpak, het aanstellen van hub-regisseurs, advies, selecteren van kansrijke initiatieven en samenwerking met gemeenten en netbeheerders. Hiervoor is in totaal € 18,1 miljoen gereserveerd waarvan zowel in 2024 en 2025 € 1,38 miljoen is toegekend aan de Provincie Limburg;
- b. Versterking van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Dit gaat om € 2,5 miljoen in 2024;
- c. De overige beschikbare middelen in 2024 (€ 3,85 miljoen) worden besteed aan centrale kennisopbouw en -deling, het werken aan randvoorwaarden zoals groepscontracten en optimale financiële prikkels en financieringsconstructies, het nader uitwerken van het programma en de routekaart energiehubs en de verdere standaardisatie en opschaling van energiehubs

De middelen zijn expliciet in te zetten voor gerichte procesondersteuning van de realisatie van energiehubs. Er zijn meerdere technische, juridische en financiële onderzoeken benodigd om de haalbaarheid van een energiehubs te bepalen. Deze onderzoeken en procesgelden moeten worden uitgevoerd en begeleid door een deskundige op het gebied. Deze deskundige procesbegeleider of projectmanager noemen we een hubregisseur. Deze hubregisseur is de spil in het project, en de hubregisseurs zijn de verbindende schakel tussen het bedrijventerrein en de bedrijven, de netbeheerders, overheden en overige partijen. De procesgelden staan ook ter beschikking voor het bekostigen van de hubregisseur en de benodigde onderzoeken welke uitgevoerd moeten worden

Het stimuleringsprogramma moedigt de ontwikkeling van energiehubs aan door:

- hulp bij het onderzoeken van de haalbaarheid van energiehubs;
- kennis te ontwikkelen en uit te wisselen;
- knelpunten weg te nemen.

De provincies hebben binnen het stimuleringsprogramma een rol als regiehouder voor het gericht stimuleren en faciliteren van kansrijke initiatieven voor energiehubs. Voorliggend Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs (LUPEH) is door Provincie Limburg opgesteld in samenwerking met de Limburgse gemeenten, de Regionale Energiestrategieën (RES'en), regionale netbeheerder Enexis en regionale ontwikkelingsmaatschappij LIOF.

2. Energiehubs en hun rol in het energiesysteem

2.1 Energie op bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen spelen een belangrijke rol in het energiesysteem en zijn zowel nationaal en regionaal van grote economische waarde. Ze vormen de locaties waar een aanzienlijk deel van de industriële productie, logistiek en handel plaatsvindt. Deze terreinen zijn verantwoordelijk voor een groot deel van het totale energieverbruik van Nederland, met name door hun intensieve gebruik van aardgas en elektriciteit. In de huidige situatie staat de energievoorziening op bedrijventerreinen onder druk door de noodzakelijke verduurzaming van de energievoorziening, die leidt tot meer elektrificatie, en gaat gepaard met achterblijvende verzwaringen van de netcapaciteit.

Bedrijventerreinen in Nederland, inclusief die in Limburg, verbruiken grote hoeveelheden energie, zowel voor gebouwgebonden toepassingen zoals verwarming en verlichting als voor industriële processen. Uit recente studies blijkt dat de Limburgse bedrijventerreinen alleen al ongeveer 21,8 Peta joule (PJ) aan energie per jaar verbruiken. Dit verbruik bestaat voornamelijk uit aardgas voor industriële processen en elektriciteit voor zowel proces- als gebouwgebonden toepassingen¹. In 2022 werd in Limburg 136,69 PJ verbruikt.

Bedrijven willen en zijn al aan de slag met de verduurzamingsopgave en de energietransitie. De uitdaging voor bedrijventerreinen is het omgaan met de toenemende vraag naar elektriciteit in een context van beperkte netcapaciteit. Door de groeiende elektrificatie van industriële processen, de opkomst van elektrische voertuigen, en de toename van duurzaam opgewekte elektriciteit, zoals zonne-energie, neemt de druk op het elektriciteitsnet toe. Netcongestie maakt het moeilijk om nieuwe grootverbruikersaansluitingen te realiseren en vertraagt de verduurzaming van bestaande bedrijven. Daarnaast staan bedrijven onder druk om hun energieverbruik te verduurzamen en de CO₂-uitstoot te verminderen, terwijl ze tegelijkertijd concurrerend moeten blijven op de markt.

De energie-infrastructuur wordt niet altijd maximaal benut op bedrijventerreinen door bijvoorbeeld werktijden, weekenden en seizoenen. Het efficiënter benutten van energie, energie-infrastructuur en/of overstappen naar andere energievormen kan ruimte opleveren door slimme coördinatie en samenwerking. De toekomst van bedrijventerreinen in Nederland hangt sterk af van de mate waarin deze terreinen in staat zijn om hun energieverbruik te verduurzamen en hun afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. De uitdagingen liggen in het omgaan met netcongestie, het optimaliseren van energieverbruik, en het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven voor gedeelde oplossingen zoals energie-hubs. Dit vraagt om innovatieve benaderingen, slimme technologieën en een integrale beleidsaanpak om zowel de energietransitie als het vestigingsklimaat voor bedrijven te verbeteren. Maar ook de individuele 'achter-de-meter' oplossingen zijn onderdeel van het efficiënt benutten.

¹ TNO, 2024 [https://publications.tno.nl/publication/34642259/XJK6ys/TNO-2024-R10511.pdf#:~:text=De%20Energiepotentieel-scan%20voor%20bedrijventerreinen%20\(EPS\)%20is%20een%20door%20TNO%20ontwikkelde](https://publications.tno.nl/publication/34642259/XJK6ys/TNO-2024-R10511.pdf#:~:text=De%20Energiepotentieel-scan%20voor%20bedrijventerreinen%20(EPS)%20is%20een%20door%20TNO%20ontwikkelde)

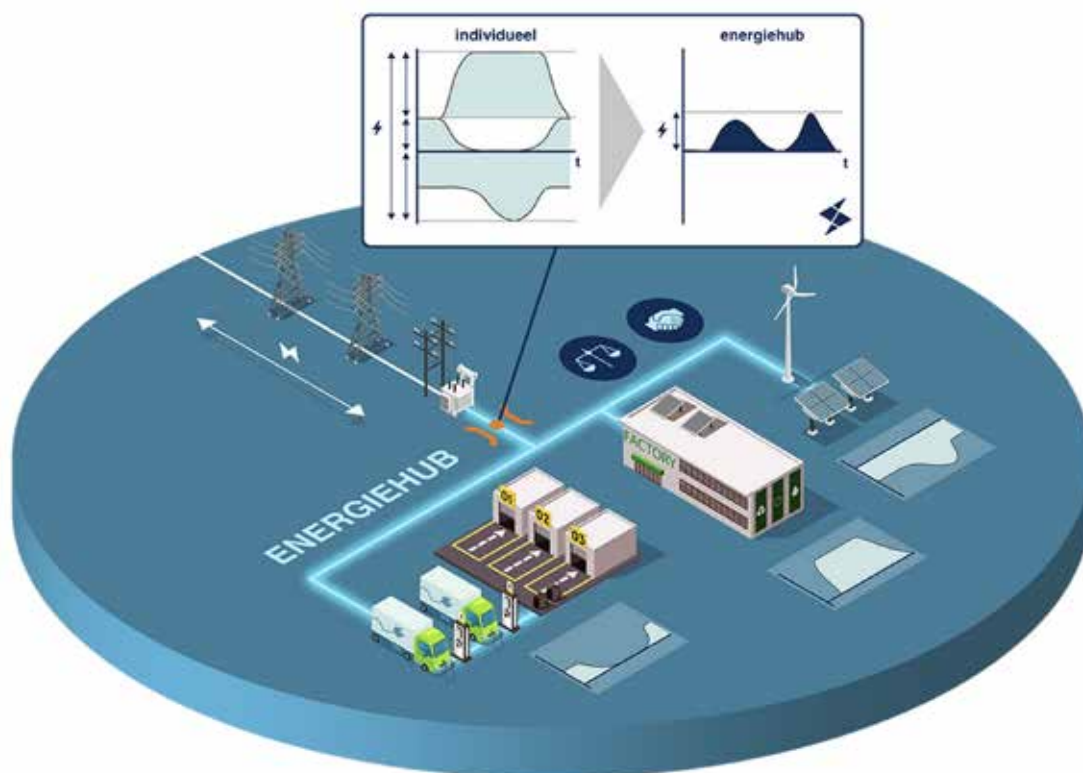
2.2 Het centrale energiesysteem en energiehubs

Het energiesysteem in Nederland verandert ingrijpend. Waar we vroeger op een paar centrale plekken energie haalden uit fossiele brandstoffen, maken we nu steeds meer gebruik van duurzame bronnen zoals zonne-energie en windenergie. Ook het verwarmen van huizen en gebouwen doen we met duurzame warmtebronnen zoals aquathermie, geothermie en restwarmte. Om in de toekomst te kunnen blijven wonen, werken en onszelf verplaatsen moeten we energie besparen en de energie-infrastructuur uitbreiden met onder andere elektriciteitsstations en hoogspanningsmasten. Maar ook de duurzaam opgewekte energie opslaan en zo dicht mogelijk bij de bron gebruiken. Dat belast het stroomnet minder en bespaart daardoor ruimte, tijd en maatschappelijke kosten.²

Het hoogspanningsnet van TenneT in Limburg is – net als in grote delen van Nederland – vol. Daarom heeft de regionale netbeheerder Enexis in 2023 moeten aankondigen dat er een voorlopige stop komt op het aansluiten van grootverbruikers. Dit betekent dat, op basis van de huidige prognoses, grootverbruikers³ de komende vijf tot tien jaar rekening moeten houden met wachttijden of wellicht geheel niet aangesloten kunnen worden. Tot die tijd kan het gecontracteerd vermogen niet worden verhoogd, een aansluiting kan niet worden verzwaaard of een nieuwe aansluiting met transportcapaciteit kan simpelweg niet worden gerealiseerd. Grootverbruik aansluitingen zijn niet alleen relevant voor bedrijven maar ook voor bijvoorbeeld appartementencomplexen of energiecoöperaties met energie opwek.

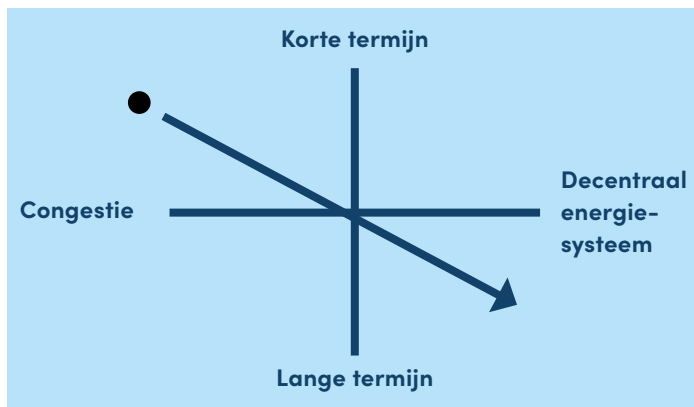
In de energietransitie is de energiehubs een mogelijke oplossing om, ondanks de netcongestie, de verduurzamingsopgave te kunnen realiseren en/of uitbreidingsplannen te faciliteren. Het ontwikkelen van energiehubs is een belangrijk middel om de energietransitie te laten slagen en onze energievoorziening CO₂-neutraal te maken. De energiehubs wordt ook als belangrijk vehikel gezien in het beperken van de *congestieproblematiek*.

Figuur 1:
Schematische
weergave
Energiehub.

² NPE, 2024

³ Volgens de Elektriciteitswet ben je een grootverbruiker als je een aansluiting hebt die groter is dan 3x80 Ampère

Figuur 2: Routekaart energiehubbs RVO (2023)⁴

Lokale uitwisseling van energie past daarnaast binnen het energiesysteem van de toekomst. In dit nieuwe energiesysteem is de energiehub een semiautonom, decentraal energiesysteem waar zoveel mogelijk lokaal energie opwek en -vraag gekoppeld wordt, via slimme sturing, flexibele opslag en/of conversie. Het lokaal uitwisselen van energie kan op meerdere niveaus en manieren gebeuren, ofwel achter de meter(s), op dezelfde elektriciteits-lussen of door middel van warmte of (duurzame) gassen. Ook zijn er verschillende mogelijkheden om een organisatiestructuur en contracten op te zetten om onderlinge afspraken vast te leggen over de uitwisseling van energie. Zo wordt het energiesysteem slimmer benut door en voor ondernemers en de omgeving. Door het afstemmen van vraag en aanbod op lokaal niveau in een semiautonom systeem wordt het bovenliggende energiesysteem ontlast. Denk hierbij aan het afstemmen van energiepikken bij bedrijven om zo belasting te spreiden in plaats van te stapelen. Of het converteren van overtollige energie in andere energiedragers voor bijvoorbeeld mobiliteit of andere bedrijfsprocessen. In eerste instantie richten de (in ontwikkeling zijnde) energiehubbs zich vooral op het voorkomen en tegengaan van netcongestie. Op de langere termijn zijn energiehubbs een belangrijke invulling van de gewenste ontwikkeling richting een decentraal energiesysteem (zie figuur 1).

Definitie energyhubbs en verschillende verschijningsvormen

Onder een energiehub verstaan we een slim gestuurd, decentraal energiesysteem waarin verduurzaming van het energiesysteem voor een gebied mogelijk wordt gemaakt en tegelijkertijd het bovenliggende energiesysteem wordt ontlast en/of versterkt door lokaal zoveel mogelijk vraag en aanbod van verschillende energiedragers te balanceren door lokale productie, consumptie, opslag en conversie te combineren. Energiehubbs zijn er in verschillende groottes en ontwikkelen zich vaak in stappen. Een energiehub kan groeien naar meerdere deelnemers en kan ook nieuwe activiteiten toevoegen. Denk bijvoorbeeld aan het investeren in opwekinstallaties of opslag. Om samenwerking en gezamenlijke investeringen mogelijk te maken, maken de deelnemers in een energiehub afspraken met elkaar. Energiehubbs gaan niet alleen over elektriciteit. Deelnemers aan de energiehub kunnen ook samen warmte en duurzame gassen gebruiken en produceren en/ of kijken naar mogelijkheden voor slimme sturing, flexibele opslag van energie en het omzetten van energie naar andere energievormen (conversie). Een nationale en programmatische benadering van de energiehub ontwikkeling is mogelijk langs de lijn van vier families⁴: energiehubbs in de gebouwde omgeving, energiehubbs gericht op duurzame mobiliteit, energiehubbs op bedrijventerreinen en energiehubbs rond solitaire cluster 6 bedrijven.

⁴ Royal Haskoning DHV, 2024 <file:///L:/Downloads/Energy%20Hubs%20potentieel%20RHDHV%20rapport.pdf>

Bepalend voor het indelen in een familie is de dominante energie-activiteit in termen van capaciteit en volume. Bouwstenen zoals opslag, conversie, inzet van lokale duurzame bronnen en vraag / aanbodsturing zijn vrijwel steeds aanwezig bij de families in verschillende combinaties. Er zijn echter grote verschillen tussen de families in de organisatie, governance en juridische borging van de energiehubs en daarmee ook in het traject van tot stand komen en exploitatie.

3. Limburgse situatie en inzicht

Het is zinvol om inzicht te hebben in kansrijke en gewenste locaties voor de realisatie van energiehubs. Dit is ook relevant voor de nationale monitoring van de ontwikkeling van energiehubs. Dit inzicht kan op verschillende manieren in beeld komen. Van 'bovenaf' door analyse van het energiesysteem en identificatie van 'knooppunten en knelpunten' in het energiesysteem waar energiehubs gewenst zijn. En van 'onderaf' door samenwerking van partijen die op basis van gedeelde belangen, knelpunten en een gedegen afweging een energiehubs willen vormen. In onze provincie zijn reeds door verschillende partijen overzichten gemaakt van kansrijke locaties voor energiehubs op bedrijventerreinen. Voorbeelden (niet-limitatief) zijn de onderzoeken vanuit de RES-NML i.s.m. Stantec en de Rabobank en de gemeente Sittard-Geleen. Diverse Limburgse gemeenten zijn reeds voortvarend aan de slag met de ondersteuning van energiehubs op verschillende bedrijventerreinen. Enkele initiatieven voor energiehubs op bedrijventerreinen zijn al vergevorderd, zoals de Pannenberg 2 te Nederweert, Greenport Venlo en Beatrixhaven te Maastricht.

In dit hoofdstuk is een beknopt overzicht gegeven van de organisatiegraad op de Limburgse bedrijventerreinen en de pilots vanuit regionale netbeheerder Enexis. Onderdeel van het uitvoeringsprogramma energiehubs betreft het nader inzichtelijk maken van de kansrijke en gewenste locaties alsook de monitoring van initiatieven.

3.1 Organisatiegraad op Limburgse bedrijventerreinen

In Limburg zijn in totaal circa 230 bedrijventerreinen verspreid over 31 gemeenten. De Limburgse Werkgevers Vereniging (LWV) heeft in 2023 onderzoek gedaan naar de organisatiegraad op Limburgse bedrijventerreinen. De organisatiegraad is hierbij gedefinieerd als de aan- of afwezigheid van een actieve ondernemersvereniging of een parkmanagementorganisatie op het bedrijventerrein. Een ondernemersvereniging en/of parkmanagement speelt een essentiële rol bij het uitwisselen van kennis en ervaring tussen bedrijven, het ondernemen van gezamenlijke projecten en het behalen van synergievoordelen. Een stevige organisatiegraad is een voorwaarde voor de totstandkoming van een energiehubs.

Uit het onderzoek van LWV blijkt dat op 164 bedrijventerreinen (71%) in Limburg sprake is van samenwerking via een ondernemersvereniging en/of parkmanagement. Dit betekent dat op 29% van de terreinen bedrijven niet georganiseerd zijn in een samenwerkingsverband. Van de onderzochte terreinen hebben 154 bedrijventerreinen een ondernemersvereniging en op 120 terreinen is een parkmanagementorganisatie actief. Op 109 bedrijventerreinen (47%) is er zowel een ondernemersvereniging als parkmanagement aanwezig. Landelijk bedraagt de organisatiegraad op bedrijventerreinen op dit moment circa 20%⁵.

⁵ De Kort en Gradussen, 2024

Daarmee zijn in de Provincie Limburg relatief veel bedrijventerreinen op een of andere wijze georganiseerd. Belangrijk is om op te merken dat deze cijfers niets zeggen over de mate én kwaliteit van de organisatie en de bijbehorende slagkracht die nodig is bij collectieve verduurzamingsprojecten.

De provincie Limburg heeft LIOF, LWV en Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML), die samen een consortium vormen, de opdracht verleend om met middelen van de SPUK Bedrijfsmatig Vastgoed van het Rijk aan de slag te gaan op Limburgse bedrijventerreinen. Het doel is om in 2027 op minimaal 59 Limburgse bedrijventerreinen de organisatiegraad op te zetten of te verhogen ten behoeve van de verduurzaming van deze terreinen. Waarvan bij 49 bedrijventerreinen de primaire inzet gericht is op het opzetten en verhogen van de organisatiegraad, en waarvan op minimaal 10 terreinen de inzet gericht is op het realiseren van een energiehub en/of projecten rondom klimaatadaptatie. Op 25 september 2024 heeft de startsessie plaatsgevonden van het programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Limburg (VBL) vanuit dit consortium. Met alle Limburgse gemeenten zijn in het vierde kwartaal van 2024 gesprekken gevoerd over de gewenste / geschikte bedrijventerreinen per gemeente. Dit biedt belangrijke aanknopingspunten om in Limburg aan de slag te gaan en in gesprek te gaan over energiehub.

Binnen het uitvoeringsprogramma hebben we ook grip nodig op al deze verschillende databronnen om inzicht te krijgen in onze energiehub potentie. Dit doen we door enerzijds de situatie te omschrijven en anderzijds door overzichten samen te stellen en te delen met elkaar. We hebben dus eigenlijk twee doelgroepen, lopende initiatieven welke al een idee hebben over de mogelijkheden en dit verder willen onderzoeken en nog niet gestarte initiatieven waar een ander soort inzicht gewenst is.

3.2 Pilots Enexis

De regionale netbeheerder Enexis speelt een belangrijke rol in de energiehub, indien initiatieven willen komen tot een groepstransportovereenkomst (GTO). Enexis verwacht in hun verzorgingsgebied in het jaar 2025 10 pilots aan te wijzen om te onderzoeken welke alternatieve contractvormen werken. De contracten en voorwaarden zijn voor de ondernemers cruciaal voor hun energie zekerheid. Het eerlijke verhaal is dan ook dat op korte termijn niet elk initiatief een energiehub met een GTO zal worden. De voorbereidingen van deze pilots verschaffen de nodige cruciale inzichten, zowel voor de bedrijven op de bedrijventerreinen en voor de netbeheerder. Deze informatie is nodig voor de grootschalige uitrol van de groepstransportovereenkomsten, zodat de komende jaren meerdere initiatieven hier gebruik van kunnen maken.

3.3 Energievisie

De provinciale Energievisie voor Limburg, op 12/11/2024 vastgesteld door GS, bestaat uit een Energie Stelsysteemstudie, opgesteld door CE Delft, en een door een provinciale werkgroep bepaalde lijst aan leidende principes en structurerende keuzes. Deze vormen samen de Energievisie 1.0 voor de provincie Limburg; een eerste bouwsteen voor een integrale visie op het Limburgse energiesysteem. Het LUPEH geeft invulling aan een van de leidende principes uit de door GS vastgestelde Energievisie 1.0, namelijk 'Leidend principe 2: We maken efficiënt gebruik van energie en energie-infrastructuur'. Het LUPEH draagt ook direct bij aan de structurerende keuze 3d. 'Energy hubs en lokale energiegemeenschappen worden gestimuleerd'.

In de Energie Systeemstudie, als onderdeel van de Energievisie 1.0, heeft CE Delft de Provincie aanbevolen om een actieve rol op te pakken bijvoorbeeld als het gaat om collectieve oplossingen zoals energie hubs. “Limburg zal niet zelfvoorzienend worden in haar energiebehoefte. Desondanks blijven lokale hernieuwbare opwek en het benutten van lokale (restwarmte)bronnen van belang en moet er gestreefd worden naar maximaal lokaal eigenaarschap zodat voordelen terugvloeien naar de lokale gemeenschap. Daarnaast is het van belang dat er voldoende transportcapaciteit beschikbaar is richting en binnen Limburg. De actuele mate van netcongestie blijft problematisch en de stappen die daarvoor voorzien zijn, vragen een “alle hens-aan-dek” houding. Naast het optimaal faciliteren van alle noodzakelijke investeringen door de netbeheerders, is steun voor lokale en regionale initiatieven met oplossingen die efficiënter gebruik maken van de energie-infrastructuur zoals energiehubbs een belangrijk middel om bedrijven en initiatieven te blijven ontwikkelen. Dit vergt een trekkende rol die niet altijd door een van de betrokken bedrijven kan worden geleverd. De Provincie kan hier een activerende rol spelen door dit proces van bij elkaar brengen van bedrijven of het benoemen van een regisseur. In veel gevallen kan dit kostenneutraal, of zelfs met een maatschappelijke winst (uitbreidingsmogelijkheden) worden gerealiseerd. Door bij te dragen aan de oplossingen met betrekking tot netcongestie kan de Provincie een actievere bijdrage leveren aan het weer mogelijk maken van maatschappelijke ontwikkelingen in Limburg en draagt de Provincie bij aan de betrouwbaarheid van het elektriciteitsnet. Door flexibiliteit te stimuleren wordt tevens voorkomen dat onnodige uitbreidingen van energie-infrastructuur worden gerealiseerd waardoor maatschappelijke kosten worden bespaard.” (CE Delft, 2024) Met het LUPEH geeft de Provincie invulling aan deze aanbeveling.

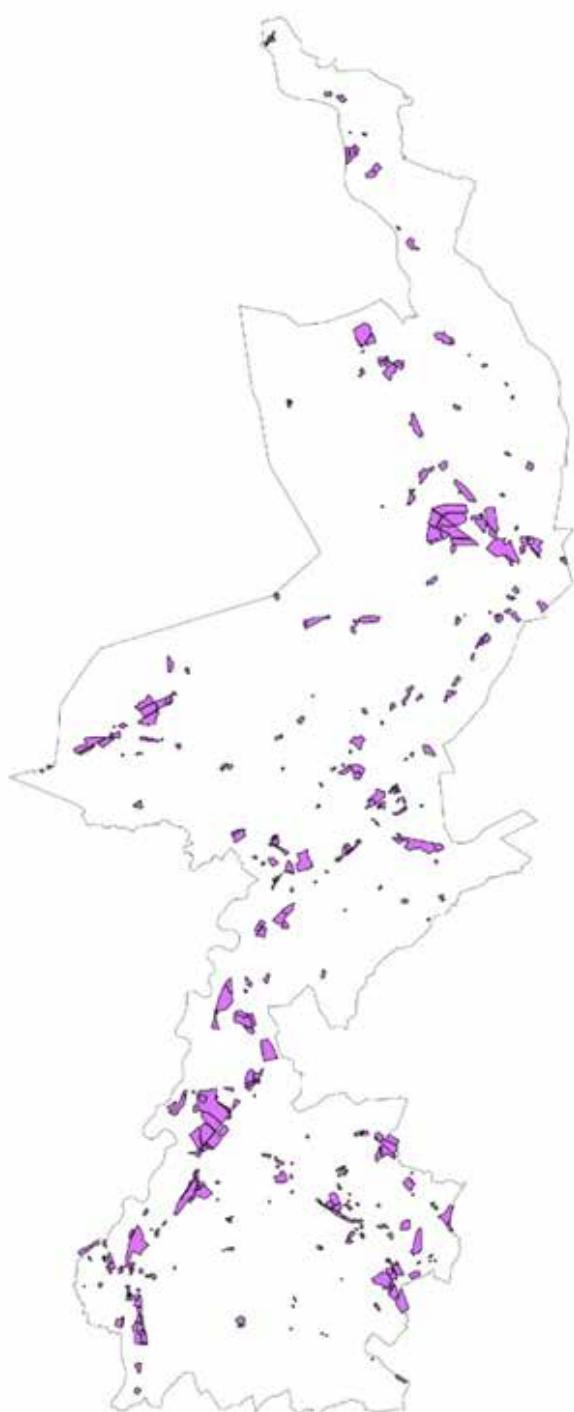
Het proces van de energievisie en het bepalen van een gezamenlijke koers wordt vervolgd middels het opstellen van Toekomstvisies 2050 (voor energie, economie, wonen en mobiliteit) en de herijking van de Provinciale Omgevingsvisie. De Energievisie 1.0 dient tevens als een bouwsteen voor het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) 2.0 Limburg, dat uiterlijk 1 april 2025 door Gedeputeerde Staten zal worden vastgesteld. De Energievisie 1.0 en het pMIEK dienen als inbreng voor de investeringsplannen 2026 van netbeheerders en de ruimtelijke opgave van overheden.

3.4 Provinciale Energiediensten Maatschappij

In het Limburgse coalitieakkoord staat: “wij richten een Provinciale Energie(diensten) maatschappij op die bestaande provinciale activiteiten bundelt en gericht is op het verbinden van kennis en uitvoeringskracht van onze partners om de energietransitie de komende jaren in goede banen te leiden”. Dit met de volgende doelen voor ogen:

- Energiearmoede tegengaan (de rekening verlagen);
- Energietransitie versnellen;
- Duurzame energie bereikbaar voor elke Limburger met aandacht voor kwetsbare groepen;
- Eventuele winst komt ten goede aan de Limburgers (kostprijs-plus principe);
- Lokaal en sociaal eigendom stimuleren;
- Lokaal benutten van lokaal opgewekte energie;
- Netcongestie tegengaan;
- Regionale samenwerking borgen.

De 'Provinciale Energiediensten Maatschappij' voorziet in het huidige voorstel in o.a. het stimuleren van coöperatieve energiehub's en opslag. Dit zijn samenwerkingsverbanden (tussen bedrijven, burgers en/of gemeenten) zonder winstoogmerk die als maatschappelijk doel hebben het lokaal opwekken, opslaan en gebruiken van energie. Het LUPEH biedt energiehub-initiatieven de kans om via haalbaarheids- en ontwerponderzoeken de best mogelijke vorm van samenwerking en technisch ontwerp te vinden, waarbij ook het bieden van maatschappelijke meerwaarde een rol dient te spelen: dus niet alleen voordelen voor individuele partijen, maar ook voor partners en de omgeving door betaalbare energie te leveren en meer ruimte op het net te bieden. Daarnaast voorziet het LUPEH in het aanhaken van Energiegemeenschappen. Hoewel niet elke te ontwikkelen energiehub binnen dit programma coöperatief van vorm zal zijn, kan het dus wel een kraamkamer vormen voor via de PEM te ondersteunen coöperatieve varianten.

3.5 Inzicht verbeteren

Om de situatie op Limburgse bedrijventerreinen inzichtelijk te maken wordt via voorliggend uitvoeringsprogramma ook ingezet op het optimaliseren en combineren van de beschikbare data. Denk hierbij aan het aantal bedrijven met 3X 80A op een bedrijventerrein combineren met input vanuit het programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Limburg (PVB Limburg) en de fase waarin het initiatief zich bevindt. Met Enexis worden gesprekken gevoerd over het oprichten van een digitale kansenkaart energiehub's. Dit dient in 2025 te worden vormgegeven, op basis van de reeds bestaande onderzoeken (waaronder RES-NML) en aanvullende criteria.

Daarnaast zijn er een aantal regelingen gerelateerd waar de aansluiting op wordt gemaakt, waaronder de landelijke regeling voor energiescans en het provinciaal ontzorgingsprogramma MKB. Al deze informatie en data combineren gaat een duidelijker beeld geven van de kansrijkheid en monitoring van energiehub's in Limburg. Dit biedt een waardevol aanknopingspunt voor de verdere uitbreiding van het uitvoeringsprogramma naar de gebouwde omgeving in de komende jaren.

Figuur 3: bedrijventerreinen in Limburg

4. Uitvoeringsprogramma energiehubs: de Limburgse aanpak

4.1 Doelen en uitgangspunten

Het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs beoogt een bijdrage te leveren aan verschillende beleidsdoelstellingen:

- Rijksgelden slim en efficiënt inzetten om ondersteuning bij de realisatie van energiehubs in Limburg vorm te geven.
- Slimmer en efficiënter benutten van het bestaande energiesysteem: besparen, verbruik verschuiven, opwekken, converteren en opslaan
- Netcongestie verminderen
- Bedrijven motiveren om ook individuele oplossingen toe te passen t.b.v. verminderen netcongestie en vrij maken ruimte voor grotere/nieuwe aansluitingen
- Bedrijven bewust maken en kennis aandragen om handelingsperspectief te schetsen
- Bedrijven de ruimte geven om uit te breiden en te verduurzamen
- Meer zekerheid op beschikbaarheid en prijs van energie
- Decentralisatie van het energiesysteem: lokale opwek, conversie, opslag en gebruik
- Na pilotfase: meer ruimte en mogelijkheden voor burgers om aan te haken; aansluiting op andere programmatische opgaven zoals verduurzaming gebouwde omgeving en maatschappelijk vastgoed
- Toekomstperspectief bieden op Limburgse bedrijventerreinen

Het Limburgse uitvoeringsprogramma is gestructureerd en gebaseerd op de volgende vijf uitgangspunten:

- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande regelingen en programma's: geen dingen dubbel doen, maar complementair aan elkaar.
- Bedrijventerreinen moeten vooral inzicht krijgen in de voor hen meest effectieve manier om aan hun energie-opgaven te voldoen: energiehubs zijn een middel, geen doel.
- Naast het stimuleren van nieuwe initiatieven ook zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande initiatieven en plannen die er al zijn op bedrijventerreinen.
- Het Limburgs uitvoeringsprogramma energiehubs is gezamenlijk programma met de gemeenten, Limburgse RES'en, bedrijventerreinorganisaties, netbeheerders, LIOF en andere relevante partijen.
- Aandacht voor bredere invulling: al in voortraject rekening houden met aanhaken maatschappelijk vastgoed/gebouwde omgeving. Hierbij expliciet de aanhaking met de ontwikkeling van de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM);

Op basis van de bovenstaande doelen en uitgangspunten, is het uitvoeringsprogramma energiehubbs ingedeeld in de volgende 3 sporen:

- **Spoor 1** faciliteert de procesondersteuning voor initiatieven die mogelijk een energiehub kunnen vormen op bedrijventerreinen. Hiervoor is €1.150.000,- toegewezen aan spoor 1. Rekening houdend met overheadkosten (backoffice ondersteuning van aanvragen en auditen) gaat er €1.000.000 in een subsidieregeling.
- **Spoor 2** coördineert de samenwerking en kennisdeling tussen de sporen en met externe partijen. Voor spoor 2 zijn €150.000,- aan middelen gereserveerd.
- **Spoor 3** verzorgt de monitoring en evaluatie van het uitvoeringsprogramma. De evaluatie is ook input voor het vervolg van het programma na de pilotfase. Voor spoor 3 zijn €80.000,- aan middelen gereserveerd.

Figuur 4: Overzicht inhoudelijke invulling LUPEH

Stimuleringsprogramma energiehubbs (SEH) 2024-2030

4.2 Spoor 1: Faciliteren procesondersteuning energiehubs op bedrijventerreinen

Het hoofddoel van het stimuleringsprogramma is om de ontwikkeling van en kennis omtrent energiehubs in Limburg te stimuleren. Daarom wordt het grootste deel van de middelen ingezet om procesondersteuning aan initiatieven te bieden, die onderzoeken of een energiehubs voor hen het juiste middel is om energie beter te benutten (en zo ja, in welke vorm). Procesondersteuning richt zich op het uitvoeren van onderzoeken naar de haalbaarheid, realiseerbaarheid, vorm en effectiviteit van een energiehubs.

Deze onderzoeken en procesgeldten moeten worden uitgevoerd, begeleid en gemanaged door een deskundige op het gebied. De hubregisseur is de spil in het project, als verbindende schakel tussen het bedrijventerrein, haar stakeholders en het stimuleringsprogramma. De procesgeldten staan ter beschikking voor het bekostigen van de hubregisseurs en het doen van onderzoeken. In eerste instantie wordt dit gedaan door focus aan te brengen op de reeds goed georganiseerde bedrijventerreinen. Op deze bedrijventerreinen kan een hubregisseur aan de slag om te onderzoeken welke processtappen nodig zijn om een energiehubs te realiseren.

De Provincie Limburg stelt €1 miljoen euro beschikbaar via een subsidieregeling in Q2 2025. De regeling loopt t/m 31 oktober 2025 waarbij tussentijds evaluaties plaatsvinden. Eventuele overgebleven middelen zijn beschikbaar voor een tweede tranche welke zal starten eind 2025 of begin 2026, afhankelijk van de evaluatie. Voor een tweede tranche kunnen middelen verder aangevuld uit de middelen van het Rijk voor 2025 van € 1,38 miljoen euro. Na 2026 zal wederom een evaluatie plaatsvinden en op basis van de keuzes van het ministerie van KGG zal verdere invulling worden gegeven aan eventuele regelingen na de pilotfase.

De subsidieregeling heeft als doel om de middelen bij de initiatieven te krijgen, en ze te gebruiken om onderzoek te doen naar de haalbaarheid en de ontwikkeling en ontwerp van een energiehubs. De doelstelling is om het aantal energiehubs de komende jaren te verhogen door de vorming van consortia en nader onderzoek op het gebied van elektrificatie, (rest)warmte-uitwisseling, omzetting van reststromen naar bijvoorbeeld biogas, lokale netwerken, waterstofproductie, batterijopslag etc.

Het is een nadrukkelijke keuze om niet een aantal te ondersteunen energiehubs op te nemen als harde doelstelling voor de jaren tot 2030. Enerzijds is het aantal consortia/hubs dat daadwerkelijk een aanvraag zal doen en vervolgens in aanmerking komt voor de subsidieregeling lastig in te schatten. Anderzijds is het sterk afhankelijk van verder te inventariseren net-parameters, meetdata en de ontwikkelingen binnen de individuele bedrijven en de diverse (veelal nog te vormen) consortia.

Het *streven* is om 20 tot 25 energiehubs te ondersteunen gedurende de duur van de SEH-ondersteuning tot 2030, en zo'n 10 tot 15 in het pilot-jaar 2025.

De subsidieontvanger heeft de verplichting om bij te dragen aan de verdere kennisontwikkeling op het gebied van energiehubs. Dit door de gesubsidieerde producten ook als blauwdruk aan te bieden aan het regionale kenniscentrum energiehubs zoals opgezet in spoor 2 en door hubregisseurs te verplichten om deel te nemen aan het samenwerkings- en kennisdelingsprogramma zoals gecoördineerd door het LIOF.

Het faciliteren van de ondersteuning voor energiehub initiatieven gaat op een aantal verschillende manieren. Voordat een initiatief kan worden ondersteund moet een aanvraag worden ingediend, deze moet aan de gestelde voorwaarden voldoen om over te kunnen gaan tot toewijzing van de middelen. Het afwegingskader met zowel technische als maatschappelijke criteria is te vinden onder bijlagen a en b. Het maatschappelijke afwegingskader dient slechts als een leidraad voor provincie en initiatieven en heeft geen verplichtend juridisch karakter. Enexis speelt een doorslaggevende rol v.w.b. oordelen over de technische criteria wanneer het gaat om inpassing en inbedding van de energiehub in het elektriciteitsnet.

De aan te trekken hubregisseur voert bepaalde onderzoeken uit, en/of kan ook bepaalde taken uitbesteden aan externe partijen wanneer deze specialistische expertise vragen. Deze taken en onderzoeken zijn van te voren vastgesteld door de subsidieaanvrager aan de hand van de lijst met subsidiabele activiteiten. De hubregisseur wordt aangetrokken/aangesteld door het initiatief of gemeente zelf, en de aanvrager maakt een beschrijving van de door de hubregisseur uit te voeren subsidiabele activiteiten en een inschatting van de uren die hiermee gemoeid zijn, als onderbouwing voor het aan te vragen subsidiebedrag.

Subsidiabele activiteiten en middelen

Voor de subsidiabele activiteiten die door de uitgekeerde subsidie gefinancierd kunnen worden, baseren we ons op de fasering in de totstandkoming van een energiehub die is aangebracht in de 'Routekaart Energiehubs' van de RVO.

Fase 1: Verkennen (Inschatting doorlooptijd: 12 maanden)

- Haalbaarheidsstudies en marktonderzoek voor de oprichting van een energiehub.
- Organiseren van coalitievorming en betrokkenheid van relevante stakeholders.
- Max. €50.000

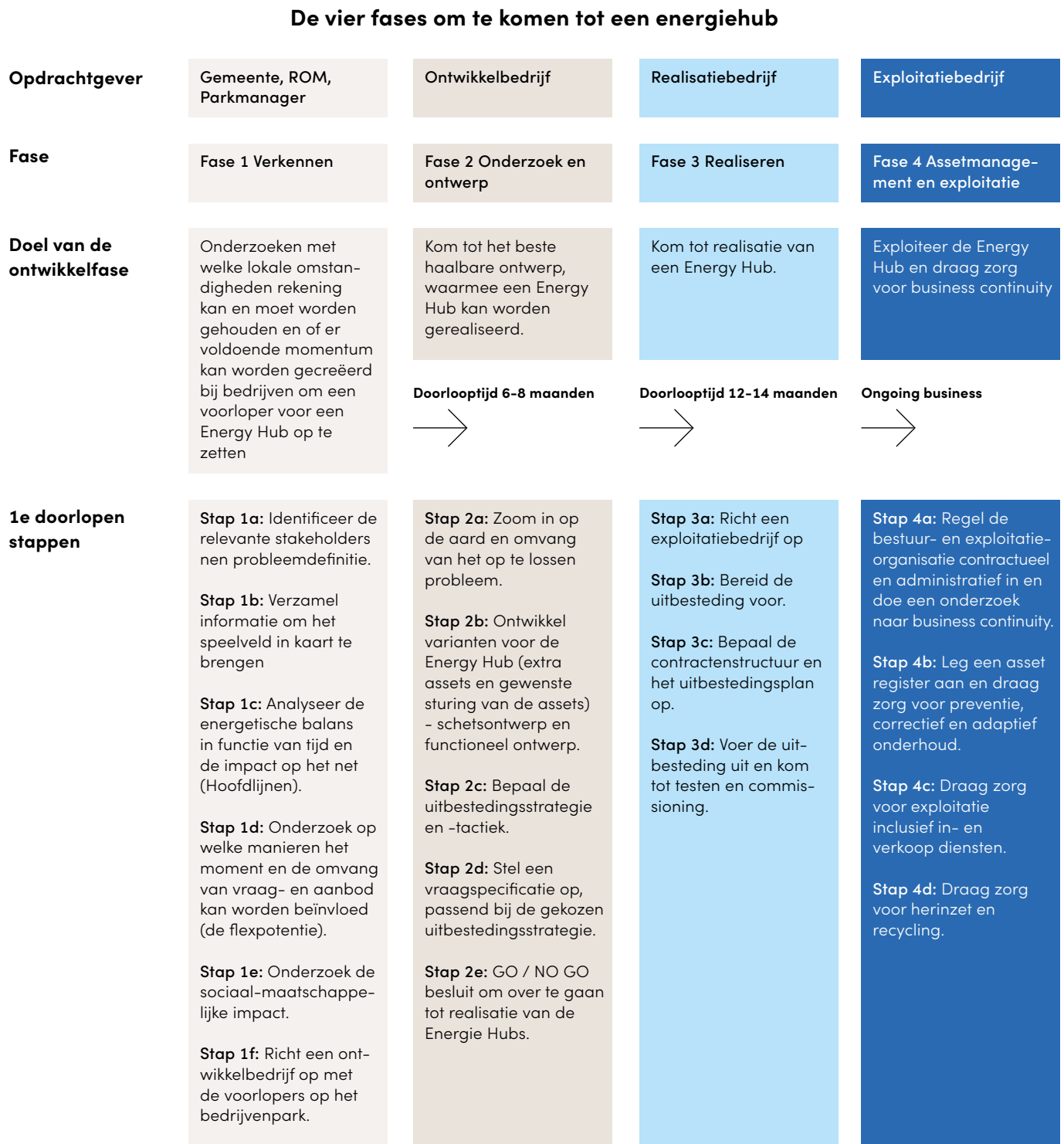
Fase 2: Ontwikkelen en ontwerpen (Inschatting doorlooptijd: 6-8 maanden)

- Ontwikkelen van een schetsontwerp en het opstellen van een businessplan voor de energiehub.
- Opstellen van samenwerkingsovereenkomsten, juridische structuren, en contracten.
- Max. €75.000

Fase 3: Realiseren (Inschatting doorlooptijd: 12-14 maanden)

- Kosten voor de coördinatie en ondersteuning bij de uitvoering van de energiehub (zoals projectmanagement, vergunningen, aanbestedingen, etc.).
- Max. €125.000

Figuur 5: Routekaart Energiehubs, RVO (2023)

4.3 Spoor 2: Kennisdeling en samenwerking

Om kennisdeling en samenwerking rondom de ontwikkeling van lokale energiehub's te borgen, is er samenwerking nodig tussen regionale en landelijke partijen, zoals het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB), het landelijke programmabureau energiehub's, Netbeheer Nederland en de regionale netbeheerder, de RES-regio's, gemeenten, LIOF en de Provincie Limburg.

Wij kiezen hierbij voor het opzetten van een kennisdelings- en samenwerkingstraject dat gecoördineerd zal worden door het LIOF. Hiervoor is €120.000 van het LUPEH beschikbaar voor het organiseren en uitvoeren van activiteiten in de pilotjaren 2025 en 2026. Om kennisdeling en samenwerking concreet vorm te geven, worden de volgende activiteiten georganiseerd:

- Communicatieplan opstellen en afstemmen met Provincie, gemeenten, werkspoor 3-partners en het SPUK PVB-consortium.
- Inrichting van een kennisplatform, inclusief digitaal loket.
- Coördineren kennisdeling en samenwerking tussen hubregisseurs in Limburg
- Kennissessies voor bedrijven en gemeenten, met onderwerpen op basis van lokale behoeften en (inter)nationale trends.
- Samenwerking vormgeven met landelijke en regionale partners, zoals het PVB en het programmabureau energiehub's, om nationale kennis in te zetten voor lokale projecten.

Er wordt een verbinding gelegd tussen zowel de SPUK-regeling voor Bedrijfsmatig Vastgoed (SPUK BV), de Regiodeals en het Programma Bedrijventerreinen Verduurzamen (PVB) om ervoor te zorgen dat de verduurzaming van bedrijventerreinen in Limburg aansluit bij landelijke beleidsinitiatieven. LIOF neemt hierin een centrale rol door de aansluiting met het PVB te verzorgen in het kader van de SPUK-regeling. Dit zorgt voor een betere afstemming tussen de regionale en landelijke programma's, en voorkomt dat communicatie en activiteiten door elkaar heen lopen.

Communicatie

Een effectief communicatieplan is nodig om ervoor te zorgen dat alle betrokken partijen op de hoogte zijn van de ontwikkelingen rondom energiehub's en bijbehorende regelingen zoals SPUK PVB. Dit plan legt vast wie, wanneer, naar wie communiceert en voorkomt dat communicatie over verschillende regelingen door elkaar loopt. Afstemming tussen LIOF, de gemeenten, en samenwerkingspartners in het kader van het Uitvoeringsprogramma is hierbij cruciaal, zodat de verschillende initiatieven elkaar versterken in plaats van overlappen.

Digitaal

Een van de concrete maatregelen om kennisdeling te bevorderen is het inrichten van een kennisplatform over energiehub's dat specifiek is toegespitst op de regio Limburg. Dit platform is in eerste instantie onderdeel van de Shift Limburg website en community. Het platform moet gaan fungeren als een centraal punt voor toegang tot relevante kennis, tools zoals een digitale kansenkaart voor energiehub's, en een digitaal loket waar vragen gesteld kunnen worden via een contactformulier en mensen en organisaties doorverwezen

worden naar de juiste partners. Het platform verwijst naar andere relevante regelingen en programma's, zoals de SPUK-regeling en nationale energiehubs-initiatieven. Aandachtspunt daarbij is, naast de focus op bedrijven en ondernemers zeker in de pilotfase, ook oog te hebben voor eventuele initiatieven vanuit/voor de gebouwde omgeving (mogelijkheid tot aanhaken gemeenten en energiecoöperaties en -gemeenschappen).

Door het beschikbaar stellen van documenten, handleidingen en best practices worden stakeholders op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen op het gebied van energiehubs. RVO, Netbeheer Nederland en Liander werken momenteel aan een nationaal platform energiehubs. De ontwikkeling van dit platform zal ook worden meegenomen in de kennisdeling en samenwerking van het Limburgse programma.

Fysiek

Om de kennisborging binnen het LUPEH goed te regelen, wordt er in de nog vast te stellen subsidieregeling als eis gesteld dat hubregisseurs werkzaam bij gesteunde initiatieven maandelijks bij elkaar komen om kennis te delen en hun voortgang te bespreken. LIOF organiseert en zit deze bijeenkomsten voor. Belangrijk is dat adviseurs, werkzaam als hubregisseur, zich vrij voelen om ervaringen te delen, obstakels en knelpunten te melden, en opgedane inzichten ten goede laten komen aan andere energiehubs-initiatieven in Limburg. Ook zal hen worden gevraagd om incidenteel, waar en wanneer dat gewenst is, deel te nemen aan de regionale kennissessies voor een bredere doelgroep.

Leidend bij de bijeenkomsten met hubregisseurs is dat er van elkaar geleerd wordt, maar ook dat er op gestuurd wordt de regionale en landelijke lessen die geleerd zijn toe te passen op de eigen situatie, waarbij gebruik kan worden gemaakt van het nationale Stappenplan Energiehubs van Alliander/Netbeheer Nederland. Bovendien wordt er gestuurd op het toepassen van het Limburgse maatschappelijk afwegingskader (op basis van handreiking RVO, aangevuld met Limburgse criteria). Voor het maximaliseren van de maatschappelijke meerwaarde van energiehubs initiatieven wordt er bovendien ook gekeken naar goede landelijke voorbeelden (bijv. local4local initiatieven).

Om samenwerking en kennisuitwisseling verder te versterken, worden op regionale schaal (Noord- Midden- en Zuid Limburg) een aantal keer per jaar kennissessies georganiseerd door LIOF, wanneer gewenst in samenwerking met de Provincie Limburg en RES'en. Deze sessies richten zich op verschillende doelgroepen, waaronder bedrijven (zowel individuele ondernemers als vertegenwoordigers van collectieven), energiecoöperaties en gemeenten. De inhoud van de sessies wordt afgestemd op de behoeften van deze groepen en kan variëren van technologische innovaties tot juridische en financiële constructies tot beleidsmatige onderwerpen, afhankelijk van actuele ontwikkelingen in de energietransitie. Er wordt hierbij ook rekening gehouden met internationale trends en technologieën. Afhankelijk van de soort sessie werkt de Provincie Limburg hieraan mee (bijv. als de doelgroep ook gemeenten en energiegemeenschappen omvat).

Samenwerking regionaal & nationaal

Initiatieven voor energiehubs kunnen vanuit verschillende kanten en door verschillende partijen worden 'aangejaagd' en ondersteund. Er zijn – naast de betrokken beoogde deelnemers – verschillende partijen actief rond (de stimulering van) energiehubs, die relevant zijn om te benutten in de ontwikkelfase. Dit betreft zowel activiteiten gericht op verduurzaming van bedrijventerreinen, mobiliteit (laadinfra, NAL, E-laad ZLB e.d.) als de gebouwde omgeving, maar ook de glastuinbouw (LLTB). Het uitvoeringsprogramma energiehubs heeft als taak om te bevorderen dat er een goede samenwerking ontstaat zodat dubbel werk wordt voorkomen en netbeheerders vanaf het eerste moment worden betrokken (waar het gaat om elektrificatie en congestie), waarbij partijen goed op de hoogte zijn van elkaars rollen en mogelijkheden.

Zo is er bij de afdelingen economie van provincies en gemeenten en vanuit het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB) inzicht en overzicht van de situatie en condities op bedrijventerreinen en kunnen expertteams kansen identificeren. Ook bestaande publiek-private samenwerkingsverbanden zoals met regionale VNO-NCW/MKB-Nederland afdelingen en Regiodeals kunnen een goede basis voor samenwerking bieden. Door kennis te delen en goede samenwerkingsafspraken te maken wordt ook voorkomen dat bedrijven en bedrijventerreinen op verschillende manieren worden benaderd en gefaciliteerd, en wordt dubbel werk voorkomen.

Op nationaal niveau heeft de samenwerking betrekking op het gezamenlijk stimuleren, op kennis (ontwikkelen en delen), en op het bevorderen van algemene condities (randvoorwaarden, belemmeringen) voor de verdere ontwikkeling van energiehubs. Dit is reeds georganiseerd in de Ontmoetingsplaats energiehubs van EZK/RVO. De IPO-werkgroep Energiehubs biedt daarnaast een goed platform om op nationaal op 'werkvloerniveau' samen te werken met Rijk, NBNL en VNG. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om vraagstukken als datadeling, rolneming van netwerkbedrijven en de ontwikkeling van methodes en instrumenten voor effectieve samenstelling en creatie van energiehubs-initiatieven.

De samenwerking zal onderdeel uitmaken van bestaande ambtelijke en bestuurlijke structuren van het BO EVI. Daarnaast zal er ambtelijke afstemming plaatsvinden tussen IPO, VNG, NBNL en ROM's.

Verantwoordelijkheden, doelstellingen en budget

De ROM's hebben gezamenlijk een voorstel geschreven dat is opgebouwd rond zeven werkpakketten. LIOF zal zich richten op de werkpakketten die zich richten op verbinden en kennisdisseminatie. Deze focus sluit goed aan bij de rol van LIOF binnen het Limburgse uitvoeringsprogramma.

Doelstelling LIOF

Korte termijn (december 2025):

- Samenwerking met de Provincie Limburg opgezet en volledig voorbereid voor een soepele uitvoering van Spoor 2.
- Het communicatieplan is vormgegeven waarbij de eerste inrichting en lancering van het kennisplatform heeft plaatsgevonden.

- De eerste globale inventarisatie van de kansen voor energiehubs binnen alle 31 gemeenten is afgerond, door gesprekken met gemeenten, parkmanagementorganisaties, ondernemersverenigingen, belangenorganisaties, netbeheer en de RES-en. Hieruit is een eerste lijst ontstaan van meest kansrijke, kansrijke en minder kansrijke bedrijventerreinen voor de vorming van een energiehub.
- Maandelijkse overleggen met hubregisseurs zijn georganiseerd waarbij actieve kennisdeling en sturing op landelijke en Limburgse (maatschappelijke) afwegingscriteria heeft plaatsgevonden.
- De monitoring is (intern) gelanceerd als een interactieve kaart om de status te zien van de bedrijventerreinen en o.a. contactgegevens bij te houden
- Eerste subsidietranche van het LUPEH is uitgezet, verstrekt en geëvalueerd. Hierbij heeft LIOF meegeholpen met het ondersteunen van ten minste 10 energiehub-initiatieven.

Na het pilot-jaar 2025, worden de doelstellingen jaarlijks als volgt aangescherpt:

- Met de input uit de maandelijkse overleggen en halfjaarlijkse evaluatie, wordt de hoogte van het Provinciaal fonds, alsmede de maximale subsidiebedragen per fonds-onderdeel, ieder jaar opnieuw vastgesteld.
- Onder andere op basis van gesprekken met hubregisseurs en ondernemers, voortgangsevaluatie van "hubs in ontwikkeling" en het aantal bezoekers en vragen vanuit het kennisplatform, wordt de effectiviteit van de communicatie, adviestrajecten, externe inhuur, kennissessies, effectiviteit hubregisseurs en de stuurgroep zelf, jaarlijks geëvalueerd en zo nodig voor ieder jaar opnieuw bijgesteld.
- Hubs in ontwikkeling, worden continu ondersteund door de gesubsidieerde hubregisseurs, deelonderzoeken, metingen en inbreng van nieuwe kennis uit landelijke platforms.
- Met hubs die technisch toch niet haalbaar blijken of waar ondernemers om uiteenlopende redenen alsnog afhaken, zal na evaluatie en overleg worden gestopt zodat er ruimte en budget vrijkomt voor nieuwe hub-initiatieven en nieuwe consortia.

4.4 Spoor 3: Monitoring en evaluatie als input voor opschalingsfase

Monitoring

Zowel de impact van het uitvoeringsprogramma als de algemene ontwikkeling van energiehubbs in Limburg zal worden gemonitord, waarbij deze gegevens tevens dienen als input voor de nationale monitoring. Omdat er nog geen voorstel is vanuit het ministerie van KGG, start provincie Limburg in 2025 zelf met een eigen instrumentarium voor monitoring en evaluatie, met wel blijvende afstemming op nationaal niveau.

De monitoring vereist enige inspanning, met name in de opstartfase, maar biedt tegelijkertijd wel het nodige inzicht. Enerzijds richt deze zich op de voortgang in de ontwikkeling van het aantal en type energiehubbs in de provincie; anderzijds op de ingezette middelen, ter verantwoording van de beleidsinzet.

Dit wordt gerealiseerd door te werken aan een interactieve kaart met dashboard, waarop per bedrijventerrein de status van de energiehub(s) zichtbaar is en waarin de ingezette middelen bijgehouden worden.

De exacte gegevens die in de tool komen, zijn nog niet volledig bepaald. Gegevens zullen in ieder geval bestaan uit de nettopologie per bedrijventerrein (hier is nauwe samenwerking met Enexis vereist), het aantal energiehubbs en de fase, contactinformatie, relevante documenten en toegekende middelen. Daarnaast kunnen gegevens zoals bespaarde energie, CO₂-reductie en gerealiseerde aansluitingen worden bijgehouden, mits deze geen privacygevoelige informatie bevatten. Ook de verschillende categorieën of typen energiehubbs zijn relevant om mee te nemen, afhankelijk van de verdere ontwikkeling van het programma, beschikbare data en de behoeften van gebruikers. Een nulmeting wordt uitgevoerd om een goed beeld van de huidige situatie te verkrijgen.

- Inbreng vanuit systeemstudies wordt meegenomen
- Overzicht in een database en weergave via kaartviewer: vb. Voorbeeldviewer Utrecht en Digital Twin Viewer
- Mogelijkheden om per initiatief locatie, contactpersoon en status bij te houden; koppeling met KPI's zoals energiebesparing of extra aansluitcapaciteit
- Ondersteuning van bottom-up initiatieven, inclusief aanmeldmogelijkheid na intakegesprek
- Overzicht van bedrijventerreinen koppelen aan selectiecriteria op basis van nettechnische en maatschappelijke randvoorwaarden (zie bijlagen 1 en 2) van o.a. Enexis, Rabobank, Stantec.

Zowel de impact van het uitvoeringsprogramma als de algehele ontwikkeling van energiehubbs in Limburg wordt gemeten. Dit is ook de input voor de nationale monitoring. Vanuit het ministerie van KGG is hiervoor nog geen voorstel gedaan, daarom starten we in Limburg in 2025 zelf al met monitoring en evaluatie. We blijven op nationaal niveau afstemmen. Voor de monitoring is een budget van €80.000 gereserveerd.

Evaluatie & na de pilotfase

Monitoring zal plaatsvinden gedurende het hele verloop van het uitvoeringsprogramma via de op te zetten monitoringsinstrumenten, uiteindelijk om te vormen tot een integraal dashboard. Op basis hiervan vindt er in Q4 2025 een algehele evaluatie van het LUPEH plaats, in nauwe samenwerking met LIOF die het kennisdelings- en samenwerkingstraject coördineert. Gemeenten, energiehub-initiatieven, bedrijven en energiegemeenschappen kunnen bovendien zelfstandig input leveren aan de provincie ten behoeve van deze evaluatie.

Na de evaluatie zal bepaald worden op welke punten het 'Spoor 2-traject': de begeleiding en sturing van hubregisseurs en initiatieven, verbeterd kan worden. En ook hoe de tweede tranche van de subsidieregeling moet worden aangepast aan de (veranderende) behoeften van de doelgroep én van de Provincie. De evaluatie en aanbevolen wijzigingen zullen vervolgens gerapporteerd worden aan de portefeuillehouder en GS.

Na de pilotfase zal de ontwikkeling van energiehubbs verschuiven van een kortetermijn-oplossing tegen netcongestie naar een structurele aanpak die bijdraagt aan het gewenste decentrale energiesysteem van de toekomst. Hoewel netcongestie waarschijnlijk tot zeker 2030/2035 een belangrijk thema blijft, ligt de focus op een toekomstbestendige ontwikkeling van energiehubbs als onderdeel van een meer autonoom, decentraal energiesysteem.

Een goed ontwikkelde energiehub kan deze transitie ondersteunen door optimaal gebruik te maken van lokale duurzame energie-initiatieven. Het is belangrijk om reeds in de begin-fase rekening te houden met de aanpasbaarheid van energiehubbs, zodat zij in de toekomst kunnen samenwerken met omliggende (maatschappelijke) energie-initiatieven.

5. Governance, begroting en planning

5.1 Governance

Stakeholderanalyse

3 vormen van betrokkenheid bij Uitvoeringsprogramma Energiehubs:

- Rol in uitvoering > lid van Uitvoeringsteam
- Rol in advisering > betrekken bij keuzes
- Rol in informeren > tijdig informeren van keuzes

Oprichten Uitvoeringsteam Energiehubs

De regie voor het uitvoeren en het toezien op de voortgang van de gemaakte afspraken in dit uitvoeringsprogramma komt te liggen bij het Uitvoeringsteam Energiehubs. Dit Uitvoeringsteam Energiehubs zal ten minste elke maand samen zitten om de voortgang van het uitvoeringsprogramma te bespreken, zorg te dragen voor de monitoring en evaluatie van de uitgevoerde activiteiten, en het uitvoeringsprogramma eventueel te herijken waar en wanneer nodig.

Ook wordt vanuit het Uitvoeringsteam gecommuniceerd en zo nodig gelobbyd naar andere overheidslagen en wordt naar buiten toe communicatie over het uitvoeringsprogramma afgestemd.

Partij	Belang	Rol
Provincie Limburg	Limburgse vestigingsklimaat; behalen klimaatdoelen; Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem borgen	Faciliteren initiatieven t.b.v. verminderen netcongestie, waaronder Energiehubs. Zorg dragen voor ontwikkeling decentraal Energiesysteem van de Toekomst, door o.a. ontwikkelen van benodigde energie-infrastructuur en beschikbaarheid nieuwe energiebronnen. Regie nemen en monitoren in de uitvoering van Rijksregelingen: mandaathouder subsidieverlening
Netbeheerder in Limburg: Enexis	Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem borgen; Leveringszekerheid energie; zicht op mogelijke uitbreiding / extra aansluitingen: oplossingen vinden voor netcongestie	Contractverlening: Beslissingsbevoegdheid bij planning nieuwe aansluitingen en transport(balanceer)overeenkomsten
Limburgse gemeenten	Leveringszekerheid energie; zicht op mogelijke uitbreiding / extra aansluitingen: oplossingen vinden voor netcongestie; lokale vestigingsklimaat; toekomstbestendigheid bedrijventerreinen	Faciliteren initiatieven t.b.v. verminderen netcongestie, waaronder Energiehubs; Verbinden: bij elkaar brengen en indien mogelijk ontzorgen van lokale partijen
ROM in Limburg: LIOF	Limburgse vestigingsklimaat; Onderhouden netwerk; spelen van verbinder en kennisuitwisselaar voor bedrijven	Stimuleren maatregelen t.b.v. toekomstbestendigheid bedrijventerreinen; faciliteren initiatieven t.b.v. verminderen netcongestie, waaronder Energiehubs; actieve rol nemen in opzetten en onderhouden kennisplatform; adviseren andere partijen
RES'en	Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem	Mede verantwoordelijk voor ontwikkeling decentraal energiesysteem van de toekomst, door o.a. gemeenten te ontzorgen en adviseren, kennis te delen
Min. KGG	Behalen klimaatdoelen; Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem borgen	Uitvoeren en coördineren van Klimaatakkoord, stimuleren verduurzaming bedrijven(terreinen) en industrie
Organisatievorm bedrijventerreinen (ondernemersverenigingen dan wel speciaal opgerichte samenwerkingsorganisaties)	Zicht op mogelijke uitbreiding / extra aansluitingen: oplossingen vinden voor netcongestie; samenwerking tussen bedrijven behouden / op gang brengen	Opzetten initiatieven t.b.v. verminderen netcongestie, waaronder Energiehubs;
Parkmanagement organisaties	Toekomstbestendigheid en verduurzaming bedrijventerreinen borgen	Uitvoeren maatregelen t.b.v. toekomstbestendigheid bedrijventerreinen; Verbinden: bij elkaar brengen en indien mogelijk ontzorgen van lokale bedrijven(terreinen)
Nationale netbeheerder hoogspanningslijnen: TenneT	Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem borgen; Leveringszekerheid energie; zicht op mogelijke uitbreiding / extra aansluitingen: oplossingen vinden voor netcongestie	Plannen en uitvoeren van grote energie-infrastructuur projecten, als onderdeel van Nationale en Provinciale MIEK
Kennisinstituten: PVB, TKI, ...	Spelen van verbinder en kennisuitwisselaar voor bedrijven; verhogen eigen relevantie door bieden van maatschappelijke meerwaarde	Actieve rol nemen in opzetten en onderhouden kennisplatform; adviseren andere partijen
Ondernemers op bedrijventerreinen	Leveringszekerheid energie; zicht op mogelijke uitbreiding / extra aansluitingen: oplossingen vinden voor netcongestie	Inzicht krijgen in eigen energiebehoefte (van de toekomst!); Zelf al no-regret maatregelen nemen; Samenwerking opzoeken met gelijkgestemde bedrijven
Werkgeversorganisatie in Limburg: LWV	Limburgse vestigingsklimaat; Onderhouden netwerk; spelen van verbinder en kennisuitwisselaar voor bedrijven	Verbinder en kennis uitwisselen voor ondernemers
Min. EZ	Nederlandse vestigingsklimaat; Toekomstbestendigheid bedrijventerreinen borgen	Stimuleren maatregelen t.b.v. toekomstbestendigheid bedrijventerreinen
Regionale Energiecoöperaties in Limburg: REScoop	Toekomstbestendigheid Nieuwe Energiesysteem borgen door verbinden gebouwde omgeving met duurzame energiebronnen	Verbinder en kennis uitwisselen voor lokale energie coöperaties;
OML	Verduurzamen Limburgse bedrijventerreinen	Verbinden: bij elkaar brengen en indien mogelijk ontzorgen van lokale partijen Ondersteunen van realisatie van energiehubs (10) bij bedrijventerreinen SPUK Bedrijfsmatig Vastgoed.

Het LIOF organiseert in samenwerking met het Uitvoeringsteam regelmatig bijeenkomsten samen met de hubregisseurs, het PVB en andere partijen om kennis uit te wisselen, ervaringen te delen, voortgang te meten, te sturen op resultaten en overzicht te bewaren over het uitvoeringsprogramma. Leidend hierin zijn het Nationale Stappenplan Energiehubs, en het Limburgse maatschappelijk afwegingskader.

De deelnemers van het Uitvoeringsteam Energiehubs bestaan in ieder geval uit:

- **Provinciale ambtelijke mandaathouder**
Draagt er zorg voor dat alle partijen aan bod komen, bewaakt de balans van zowel de agenda als de discussies en zorgt dat er besluiten worden genomen.
- **Coördinator hubregisseurs**
Is de linking pin tussen enerzijds de hubregisseurs, en anderzijds de gemeenten en provincie.
Deze rol wordt in Limburg vervuld door het LIOF.
- **Gemeentelijke vertegenwoordiging**
Bestaande uit ten minste twee kartrekkers verduurzaming bedrijventerreinen uit de RES-regio's: minstens een uit NML en een uit ZL.
- **Enexis**
Ofwel accounthouder voor de regio's, ofwel strategisch adviseur. Heeft doorslaggevende stem als het aankomt op netinpassing en contractvorming van projecten, en dus op de technische beoordeling van subsidieaanvragen onder spoor 1.
- **TenneT**
Contactpersoon voor de regio, die aangehaakt blijft om landelijk het overzicht te bewaken op het net.

Dit doet het Uitvoeringsteam Energiehubs niet:

- Verlenen subsidie onder de subsidieregeling van Spoor 1; hiervoor is de Provincie verantwoordelijk.
- Adviseren over toekenning van subsidies onder de subsidieregeling van Spoor 1; voor evt. technische advisering is Enexis verantwoordelijk.

5.2 Begroting

Voor de Provincie Limburg is in oktober 2024 €1.327.613,47 via de CDOKE-regeling beschikbaar gesteld voor 2024, exclusief compensabele btw ter waarde van €52.386,53 (in totaal €1,38 miljoen). Ook voor 2025 heeft de Provincie Limburg opnieuw €1,38 miljoen via de CDOKE-regeling toegezegd gekregen.

In 2024 is reeds een bedrag van € 22.462,50 ingezet. De resterende middelen zullen in 2025 middels een begrotingswijziging verwerkt bij de Voorjaarsnota 2025 als volgt worden ingezet:

2025			
	Spoor 1	€1.000.000	subsidieregeling
		€45.000	uitvoeringskosten
	Spoor 2	€120.000 (voor 2025 en 2026)	incidentele subsidie aan LIOF voor uitvoering werkzaamheden Spoor 2
	Spoor 3	€80.000	Opzetten en inrichten energiekansenkaart voor Limburg, incl. monitoringstools
	Onvoorzien	€60.150,93	
	Totaal	€1.305.150,93	

5.3 Planning

- Juni 2024: Kamerbrief stimuleringsprogramma energiehubs
- Q3 2024: Met partijen opstellen van concept-uitvoeringsprogramma energiehubs Limburg
- 25 september: Event – Toekomstgerichte verduurzaming Limburgse bedrijventerreinen op de provincie, hier ook basis leggen voor afwegingskader.
- Q3-Q4 2024: Concept voorleggen aan betrokken Limburgse partijen
- Q3-Q4 2024: Tweede Kamerbrief meerjarenprogramma energiehubs 2024-2030 inclusief middelen + afwegingskader
- Q1 2025: Vaststellen Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs
- Q2 2025: Start pilotfase
- Q2 2025: Duidelijkheid van KGG over opschalingsfase
- Q2 2025: Subsidieregeling 1e tranche van start
- Q3 2025: Eerste evaluatie en bijsturing
- December 2025 einde 1e tranche subsidieregeling + evaluatie

6. Bijlagen

Bijlage a – (net)technische randvoorwaarden netbeheerder

Deze eisen zijn randvoorwaardelijk om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie en dienen dus bij de aanvrager bekend te zijn.

1. Technische voorwaarden voor het kunnen afsluiten van een GTO

- a. Er gelden technische, “harde” voorwaarden en een afbakening van de doelgroep die de netbeheerder hanteert, welke zijn opgenomen in het wijzigingsvoorstel van de netcode elektriciteit. Met deze wijziging van de netcode kan het uitgeven van groepstransport-overeenkomsten (GTO's) mogelijk moet worden gemaakt. De genoemde voorwaarden voor het kunnen afsluiten van een GTO zullen worden gehanteerd door de netbeheerder, evenals eventuele toekomstige aanvullingen daarop. Voor de netbeheerder is het van belang dat de scoping/ afbakening van de deelnemersgroep van een energiehubs goed in de structuur en capaciteit van de elektriciteitsnetten passen. Een initiatief zal dus een inpassingscheck door de netbeheerder moeten doorlopen om vast te stellen of dit ook zo is. Concreet betekent dit momenteel dat deelnemers in een energiehubs onder dezelfde transformator moeten vallen en een grootverbruiksaansluiting moeten hebben. Er gelden daarnaast beperkingen omtrent het combineren van deelnemers op verschillende netvlakken (EHS, HS, MS-T, MS-D).
- b. Daarnaast zal een netbeheerder ook beoordelen of de voorgenomen energiehubs inpasbaar is in het net, waarbij gelet wordt op zaken als spanningshuishouding en capaciteit van betrokken netcomponenten. Deze voorwaarden kunnen in de toekomst nog aangepast worden, op basis van voortschrijdend inzicht.

2. Randvoorwaarden

Alvorens een GTO met een energiehubs initiatief wordt afgesloten zal de netbeheerder ook andere aspecten van het energiehubs-initiatief toetsen. Dit betreft een risico-inschatting van de mate waarin de energiehubs in staat is om zich te houden aan de afspraken die in de GTO worden gemaakt. Criteria zijn onder meer (maar niet beperkt tot):

- Is er een juridische entiteit gevormd of gecontracteerd door de deelnemers aan de groep, welke in staat moet worden geacht om de energiehubs te beheren, vertegenwoordigt deze juridische entiteit alle aangeslotenen die willen deelnemen in de GTO, heeft deze juridische entiteit het mandaat om namens de deelnemers op te treden, is er voldoende aandacht besteed aan de financiële levensvatbaarheid en hoe om te gaan met tegenslagen en zijn afspraken inclusief consequenties voldoende helder en concreet vastgelegd in juridisch bindende overeenkomsten?
- Heeft de groep deelnemers voldoende maatregelen genomen om te kunnen waarborgen dat men de energiestromen binnen de groep dusdanig kan meten en sturen dat overschrijding van de limieten van de groepscapaciteit en van eventuele aanvullende limieten voor individuele netcomponenten wordt voorkomen en dat er voldoende mogelijkheid is om in te grijpen in geval van noodsituaties?

- Worden de partijen die verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van deze maatregelen hiertoe in staat geacht?
- Heeft de groep duidelijke afspraken gemaakt over de verdeling van de groepstransport-capaciteit en financiële consequenties bij uittreding van één of meerdere deelnemers?
- Heeft de groep duidelijke afspraken gemaakt over het afhandelen en verdelen van financiële schade waarvoor de groep aansprakelijk is richting de netbeheerder?
- Zijn er al eventuele risico-mitigerende maatregelen genomen om risico's af te dekken, zoals het afsluiten van aansprakelijkheidsverzekeringen en/of technische maatregelen.

3. Energiehubs waarmee (nog) geen GTO zal worden afgesloten

De mogelijkheid bestaat dat binnen het stimuleringsprogramma ook energiehubs worden gestimuleerd die (nog) geen GTO met de netbeheerder willen afsluiten, bijvoorbeeld omdat dit een groep betreft die nog niet aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoet of omdat wordt gericht op een andere energiedrager zoals warmte. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een energiehub waarin ook kleinverbruikers deelnemen of waarvan de situering van de deelnemers in het elektriciteitsnet het toebedelen van groepstransport-capaciteit niet mogelijk maakt. Ook in die gevallen zal de netbeheerder een inpassings-check uitvoeren, om te bepalen in hoeverre het beoogde ontwerp van de energiehub en de daaruit voortvloeiende energiestromen inpasbaar zijn in het elektriciteitsnet.

Nota bene:

Momenteel wordt tooling ontwikkeld om de afweging van energiehub initiatieven door provincies en andere stakeholders te faciliteren.

Bijlage b – maatschappelijk afwegingskader

Dit is geen harde eisenlijst voor initiatieven. Provincie Limburg zal het afwegingskader gebruiken als gespreksstarter tijdens het intakegesprek met initiatiefnemers, en het vormt een uitgangspunt om op te kunnen sturen tijdens het verloop van de uitvoering van activiteiten. Een initiatief hoeft dus niet aan de start aan alle punten te voldoen die genoemd worden om in aanmerking te komen voor ondersteuning.

Tegen het licht van schaarste aan capaciteit (menskracht), middelen, kennis en ervaring is er behoefte om te bepalen welke energiehub-initiatieven hoge potentie tonen. Dit vraagt naast een toetsing aan (net)technische inpasbaarheid (bijlage a), ook om een maatschappelijke afweging. Dit afwegingskader op basis van de handreiking van RVO aan provincies helpt provincie Limburg, in samenspraak met LIOF en Enexis, bij het signaleren van kansrijke initiatieven en het kunnen sturen op de maatschappelijke impact van initiatieven.

De volgende drie perspectieven vertegenwoordigen verschillende invalshoeken van waaruit de potentie van een energiehub initiatief bekeken kan worden en waarop initiatiefnemers aangesproken kunnen worden vooraf en tijdens de uitvoering:

1. Het energiesysteem perspectief

- a. Er is sprake (of er gaat sprake zijn) van netcongestie (levering, teruglevering of beide);
- b. De nettopologie maakt fysieke uitwisseling van energie mogelijk (wie zijn je net-buren);
- c. Op basis van energieprofielen zijn koppelkansen mogelijk;
- d. Beschikt (of krijgt beschikking) over flexibel vermogen voor zowel vraag- als aanbodzijde;
- e. Koppeling andere energiemodaliteiten (o.a. warmte, waterstof, andere koolstofdragers);
- f. Er is rekening gehouden met benodigde ruimte voor infrastructuur en eventuele assets;
- g. Het initiatief helpt lokale opwek te ontsluiten;
- h. Het initiatief helpt gebruikers te verduurzamen;
- i. Het initiatief draagt bij aan lokaal zeggenschap en eigenaarschap over de energievoorziening, en sturend vermogen hierin;
- j. Het initiatief sluit aan op het NPE en de provinciale energievisie;
- k. Het initiatief is complementair aan geplande investeringen in energie-infrastructuur (Enexis en pMIEK).

2. Het maatschappelijk perspectief

- a. Het initiatief faciliteert economisch relevante partijen vanuit maatschappelijk belang (grootverbruik, industrie, overige 'energierelevante' activiteiten);
- b. Het initiatief faciliteert verduurzaming mobiliteit, verduurzaming bedrijven of verduurzaming woningbouw;
- c. Het initiatief faciliteert relevante economische activiteiten, zoals partijen die producten/innovaties ontwikkelen die bijdragen aan de energietransitie en andere maatschappelijke opgaven zoals energie-opwek;
- d. Het initiatief zoekt actief naar samenwerking met direct omliggende partijen in het voldoen aan de lokale energiebehoefte (utiliteiten, maatschappelijk vastgoed, woonwijken, infrastructuur);
- e. Binnen het initiatief werken (groepen van) partijen reeds aan een multimodale energieoplossing.

3. Het organisatorische perspectief

- a. Er is gevoel van urgentie [voor o.a. het oplossen van netcongestie];
- b. Partijen zijn bereid samen te werken en de nek uit te steken (eigenaarschap) en hebben bij voorkeur al vaker samengewerkt. Dit eigenaarschap vertaalt zich in inzet (uren) en uiteindelijk middelen;
- c. Er is een organisatiegraad aanwezig. Minimaal een parkmanagement, of energie-coöperatie structuur;
- d. Individuele maatregelen achter de meter, zoals besparing, zijn door partijen waar mogelijk reeds getroffen;
- e. Voor verdere verduurzaming is samenwerking nodig;
- f. De gemeente is betrokken en faciliteert waar nodig het proces;
- g. De omgeving van het initiatief, zowel binnen als buiten een bedrijventerrein is betrokken en wordt geconsulteerd;
- h. Er is cofinanciering beschikbaar (gemeente, provincie, bedrijven en/of andere partijen) voor de ontwerpfase.

Contact

Provincie

Mike Ummels – beleidsmedewerker energietransitie

mpj.ummels@prvlimburg.nl

+31 6 52401352

LIOF

Jan-Willem Tolkamp – senior business developer
energietransitie

jan-willem.tolkamp@liof.nl

+31 43 328 02 80

Februari 2024 | 2502 986

Provincie Limburg

Limburglaan 10, 6229 GA Maastricht

Postbus 5700, 6202 MA Maastricht

+31 (0)43 389 99 99, postbus@prvlimburg.nl

www.limburg.nl

